

relații financiar - valutare și comerciale internaționale

ghidul lucrătorului de comerț exterior

Folosirea în transporturile comerciale a uzanțelor internaționale — INCOTERMS 1953

Cu multe secole în urmă, în vechile centre comerciale (tîrguri) ale evului mediu s-au format o serie de reguli specifice vânzării-cumpărării, care printr-o folosire repetată au devenit obiceiuri locale (uzanțe) bine cunoscute și larg aplicate de negustori, datorită avantajelor pe care le prezentau — facilitarea și simplificarea tranzacțiilor comerciale.

Pe măsura dezvoltării comerțului inter-tîrguri, devenit comerț internațional, odată cu formarea statelor moderne, s-a resimțit nevoia uniformizării uzanțelor folosite în diverse centre și zone comerciale, cu scopul realizării unui limbaj comercial uniform, atît de necesar înțelegerii comercianților din diferite țări. Astfel, bunăoară, odată cu dezvoltarea industriei, expresia privind o anumită modalitate de vânzare — „**Ex Works**”, respectiv **franco fabrică** — se impunea să aibă același conținut în toate țările, adică să i se dea aceeași interpretare de către toți comercianții, indiferent din ce țară erau; cu alte cuvinte, pentru a se asigura celeritatea încheierii tranzacțiilor este necesar să se cunoască **apriori**, atît obligațiile vânzătorului, cît și cele ale cumpărătorului rezultate din condiția de livrare adoptată: **Ex Works, FOB, FAS, CIF** ș.a.

Plecînd de la această necesitate obiectivă impusă de dezvoltarea continuă a comerțului internațional, în perioada interbelică, Camera Internațională de Comerț de la Paris a luat inițiativa unificării principalelor uzanțe folosite în diferite zone și regiuni geografice, realizînd încă înainte de cel de-al doilea război mondial o importantă operă de uniformizare, printre care azi cunosc o răspîndire deosebită — **Incoterms 1953**.

Incoterms—1953 tratează 11 tipuri fundamentale de condiții de livrare: **Ex Works** — franco fabrică; **FOR—FOT**

(free on rail, free on truck) — franco vagon sau camion (punct de plecare convenit); **FAS** (free alongside ship) — franco de-a lungul vasului (port de îmbarcare convenit); **FOB** (free on board) — franco la bord (port de încărcare convenit); **C and F** (cost and freight) — cost și navlu (port de destinație convenit); **CIF** (cost, insurance, freight) — cost, asigurare și navlu (port de destinație convenit); **Freight or Carriage Paid to...** — navlu sau porto plătit la... (punct de destinație convenit; se utilizează numai pentru transporturi terestre pe trafic intern și internațional, prețum și pe căile fluviale navigabile); **Ex Ship...** — pe navă la... (port de destinație convenit); **Ex Quay...** — pe chei... (port convenit, vămuit); **Delivered at frontier...** — livrat la frontieră... (locul convenit); **Delivered...** — livrat... (loc de destinație convenit în țara de import). Din înșirarea condițiilor de livrare de mai sus rezultă că autorii **Regulilor Incoterms** au avut drept criteriu modul de dozare a obligațiilor care revin părților, începînd cu clauza **Ex Works**, potrivit căreia obligațiile vânzătorului sînt la limita lor minimă — să pună marfa la dispoziția cumpărătorului la locul de depozitare stabilit, în cadrul întreprinderii sale — și pînă la clauza **Ex Quay** sau **Delivered...** în care obligațiile acestuia sînt maxime, în sensul că el suportă toate cheltuielile pînă la locul de destinație din țara importatorului.

Obligațiile diferite care revin vânzătorului, de la o condiție de livrare la alta, îl determină pe acesta ca, în cadrul prețurilor de vânzare să ia în calcul toate cheltuielile suplimentare, față de cheltuielile franco fabrică, în funcție de condiția de livrare stabilită în cadrul negocierii. Pentru ca lucrătorii din comerțul exterior să poată evalua just aceste cheltuieli în funcție de condițiile concrete ale tranzacției — modalitatea de transport, portul de încărcare, cel de descărcare, ruta folosită etc. — trebuie să dispună de o temeinică documentare privind: navlul, tarifele de transport terestru, cheltuielile de încărcare și descărcare, taxele portuare, vamale etc., din țara noastră și a cumpărătorului, taxele de asigurare **FPA** etc.

Supliment la

nr. 29 1981

Revista
ECONOMICA

RELAȚII FINANCIAR-VALUTARE

Subliniem faptul că Regulile Incoterms 1953 nu se limitează numai la stabilirea obligațiilor care revin părților din contractul de vânzare-cumpărare cu privire la suportarea cheltuielilor de livrare, ci stabilesc cu precizie ce activități trebuie să desfășoare fiecare din ele în vederea transferării efective a mărfurilor de la vânzător la cumpărător. Astfel, dacă analizăm condiția FOB, cea mai frecvent uzitată, constatăm că prima obligație a vânzătorului este „Să livreze marfa conform termenelor din contractul de vânzare, furnizând orice atestare de conformitate cerută de contract”. Această obligație fundamentală care este de esența însăși a vânzării-cumpărării se regăsește în toate celelalte condiții de livrare tratate de Incoterms. În continuare, în cadrul fiecărei condiții sunt stabilite activitățile concrete pe care trebuie să le desfășoare atât vânzătorul cât și cumpărătorul, precum și partea care suportă cheltuielile cu aceste activități; tocmai aceste activități, care diferă considerabil de la condiție la condiție dau fizionomia proprie fiecărei vânzări internaționale. Pe bună dreptate se arată în literatura de specialitate că dacă Ex Works este forma de vânzare cea mai simplă pentru vânzător, în cazul vânzării CIF el se află în fața a trei contracte diferite: contractul de vânzare-cumpărare, contractul de navosire și contractul de asigurare, deoarece lui îi revine obligația să încheie toate aceste contracte pentru a putea preda marfa în portul de destinație.

Corespunzător obligației de livrare a vânzătorului, toate condițiile Incoterms conțin o obligație fundamentală a cumpărătorului de a prelua marfa și de a plăti prețul, obligație care în cazul condiției Ex Works este astfel formulată: „Să preia mărfurile de îndată ce acestea sunt puse la dispoziția sa la locul și data prevăzută în contract și să plătească prețul prevăzut în contract”. Așadar, înținderea obligațiilor ce revin cumpărătorului diferă, de asemenea, de la o condiție de livrare la alta.

Incoterms 1953 mai prezintă avantajul că dă soluții precise cu privire la trecerea riscurilor de la vânzător la cumpărător. Potrivit acestor uzanțe, sunt cinci momente în care poate fi transferat riscul de la vânzător la cumpărător și anume:

— în condiția Ex Works la locul de depozitare al vânzătorului, momentul fiind acela al predării mărfurilor vânzătorului; dacă acesta nu se prezintă la termenul și locul stabilit, momentul transferării riscului este acela când lotul respectiv a fost individualizat;

— în condiția FAS la locul de imbarcare, momentul fiind acela când marfa a fost efectiv livrată de-a lungul vasului;

— în condiția Delivered at frontier... la punctul de vas, în vagon sau în camion, momentul fiind acela când marfa a trecut bordul vasului sau când a fost predată transportatorului terestru;

— în condiția Delivered at frontier... la punctul de frontieră stabilit de părți;

— în condiția Ex Ship, Ex Quay și Delivered... la locul stabilit din țara importatorului.

Importanța stabilirii momentului transferării riscului de la vânzător la cumpărător rezultă cu claritate din art. 96 al Legii uniforme de la Haga: „Cind riscurile au fost transferate cumpărătorului, acesta este obligat să plătească prețul, indiferent de pierderea sau deteriorarea lucrului, cu condiția ca aceste evenimente să nu se datoreze unui fapt al vânzătorului sau al unei persoane pentru care el răspunde”.

O trăsătură specifică a Regulilor Incoterms, este subliniată și în preambul: „Prevederile acestor reguli nu sînt obligatorii cînd partenerii înserează în contract alte dispoziții speciale. Astfel, cele două părți se pot referi la Incoterms ca bază a contractului lor, dar pot prevedea anumite modificări sau adăugiri în funcție de natura mărfurilor care fac obiectul contractului”.

Din caracterul facultativ al uzanțelor, în general, și al celor tratate de Incoterms, în special, rezidă nevoia ca pentru o deplină aplicare a acestora, tranzacțiilor încheiate de părți, să fie expres adoptate de către acestea. Adoptarea oricăreia din condițiile de livrare tratate de aceste uzanțe se face prin simpla înscriere în contractul comercial de vânzare internațională a clauzelor alocate de precizarea denumirii prescurtate a regulilor. Exemplu: „FOB — Incoterms 1953”. Dacă părțile doresc să înlocuiască unele prevederi din clauza aleasă sau să le completeze vor înscrie în continuare formulările convenite.

Alegerea condiției de livrare de către comercianții din întreprinderile noastre de comerț exterior trebuie să se facă în funcție de o serie de considerente: natura mărfii, modalitatea de transport (maritimă, feroviară, rutieră sau aeriană), preferințele partenerului comercial etc. Dar, înainte de toate se impune o temeinică cunoaștere a fiecărei condiții de livrare tratată de Incoterms 1953. Astfel, nu putem să ne explicăm eroarea comisă într-un contract de import de articole electronice, în care s-a prevăzut condiția de livrarea „CIF Otopeni, conform Incoterms 1953”, deși mărfurile urmau să fie transportate pe calea aerului, decît printr-o imperfectă cunoaștere a Regulilor Incoterms. Din conținutul clauzelor privind condiția de livrare CIF rezultă că acestea reglementează raporturile contractuale dintre părți în cazul livrărilor via mare, stabilind în sarcina vânzătorului obligația de navosire a navei și de a asigura marfa; cu alte cuvinte, de a o preda în portul de destinație pe cheltulala sa. În același timp, condiția CIF prevede că riscul se transferă asupra cumpărătorului din „momentul în care (marfa) a trecut bordul vasului efectiv, în portul de încărcare”. Așadar, în speța amintită, condiția de livrare care se impunea să fie adoptată este „Delivered Otopeni”, situație în care marfa este transportată pe cheltulala și riscul vânzătorului, pînă la punctul de predare a mărfurilor — Otopeni — către cumpărătorul român, ceea ce a fost de fapt în intenția partenerilor, intenție care a fost însă greșit exprimată prin contract.

dr. AL. DETEȘAN

drept și uzanțe internaționale

Variante ale clauzei de compensare a garanției calitative

1. Clauza de compensare a garanției calitative, inserată în numeroase contracte de vânzare internațională de mărfuri, departe de a se reduce la un model invariabil, prezintă forme diverse. Deosebirile sînt generate de particularismul unor situații concrete, cărora părțile în cauză au înțeles să le asigure un regim juridic corespunzător.

În adevăr, pe lângă clauzele de compensare a garanției calitative, de felul celor prezentate anterior în această revistă (Supliment la nr. 4 și 19 din 1981) și pe care le putem considera tipice, practica arbitrală ne oferă o serie de exemple derogatorii de la modelul uzual.

2. Astfel în litigiul soluționat de Comisia de arbitraj de la București (C.A.B.) prin hotărîrea nr. 254 din 25 noiembrie 1980, obiectul diferendului l-a format o clauză pausală complexă. Aceasta a disociat pe de o parte defectele cu profil felurit (variat) ale mărfii vîndute, iar pe de altă parte defectele de serie. Fiecare dintre aceste categorii de imperfecțiuni a fost supusă unui regim de sine-stătător cît privește compensarea garanției calitative prin rabatul de preț.

a) Clauza avînd de obiect defectele cu profil felurit (variat) a stabilit o reducere procentuală de 3 la sută din prețul unitar. Aceasta trebuie scăzută din valoarea totală a mărfii. În schimbul rabatului arătat, cumpărătorul și-a asumat obligația de a efectua, în decursul termenului de garanție, toate reparațiile necesare, fie în regie proprie, fie printr-un atelier de specialitate, dacă lipsurile calitative se datoresc fabricației sau materialelor componente ale aparatelor livrate.

b) Clauza referitoare la defectele de serie a precizat mai întîi semnificația lor. Ele sînt imperfecțiuni de același gen, constatate la un număr mai mare de 10 la sută din aparatele livrate. Existența defectelor de serie poate fi reclamată de cumpărător, potrivit clauzei în discuție în termenele prevăzute de paragraful 72 din C.G.L.—C.A.E.R. 1968/1975.

c) În fine, independent de cele două clauze citate — prima referitoare la defectele felurite, iar cealaltă privind defectele de serie — prin contract s-a mai stipulat că existența unor imperfecțiuni ce depășesc procentul de 10 la sută dă cumpărătorului dreptul să formuleze o reclamație de calitate, în condițiile prevăzute de paragraful 72 din C.G.L.

Această clauză finală, insuficient de precisă, a generat litigiul dintre părți, deoarece nu specificase natura defectelor avute în vedere.

Prin hotărîrea C.A.B. nr. 254/1980 s-a reținut că un lot de aparate livrate prezenta defecte variate — iar nu de serie — într-un procent mai mare de 10 la sută. În această situație, arbitrajul a respins, pe drept cuvînt, punctul de vedere al vînzătorului, care pretindea să fie exonerat de plata penalităților instituite de C.G.L. — C.A.E.R.

În virtutea clauzei (a), citată mai sus, de compensare a garanției calitative. Soluția organului arbitral o considerăm exactă, deoarece domeniul de aplicare al clauzei (a) se mărginește la defectele felurite, însă sub condiția vădită să nu depășească — nici ele — un procent de 10 la sută, ceea ce se deduce din coroborarea clauzei (a), cu clauza (c). Numai dacă proporția defectelor este mai mică de 10 la sută, scutirea de penalitățile prevăzute de C.G.L. — C.A.E.R. pentru calitate necorespunzătoare ar fi putut să opereze în speță, așa cum a decis și C.A.B.

Independent de hotărîrea arbitrală nr. 254/1980, este de reținut că prin clauza complexă în discuție s-a urmărit în fond o anumită agravare a răspunderii vînzătorului, comparativ cu regimul instituit prin stipulațiile uzuale de paușal. În adevăr, reducerea de 3 la sută din preț poate să apere pe vînzător de penalitățile prevăzute de paragraful 75, pct. 2—6 din C.G.L., însă numai dacă defectele sînt într-o proporție relativ redusă și anume sub limita de 10 la sută, fie că ar fi vorba de imperfecțiuni felurite sau de serie. Dacă procentul este mai mare de 10 la sută, vînzătorul trebuie să suporte penalitățile instituite de C.G.L.—C.A.E.R. (deși a consimțit rabatul de 3 la sută din preț), atît pentru defectele de serie, potrivit clauzei (b), cît și pentru defectele felurite, conform clauzei (c).

3. Din practica arbitrală recentă poate fi citat și un alt exemplu de clauză care reglementează în mod diferențiat răspunderea vînzătorului în perioada de garanție, în situația că acesta a consimțit cu anticipație un rabat forțat din prețul mărfii, Contractul la care ne referim a format obiectul hotărîrii nr. 247 din 20 noiembrie 1980 a C.A.B.

În litigiul menționat, arbitrajul a reținut că prin clauza pausală inclusă într-un contract de service — el însuși independent de contractul principal de vânzare de mărfuri la export — rabatul de 2 la sută din prețul convenit avea un domeniu limitat, referindu-se numai la cheltuielile cumpărătorului de organizare și echipare a atelierelor de reparații, la asistența tehnică acordată de vînzător și la livrarea de piese de schimb în termenul de garanție. În completare, clauza citată a prevăzut că unele defecte ale aparatelor livrate și anume cele care se datoresc culpei vînzătorului, sînt penalizabile în situațiile stabilite de paragraful 75, pct. 4 din C.G.L. — C.A.E.R. 1968/1975.

Ținînd seama de această stipulație, organul arbitral a decis că nu există incompatibilitate între acordarea unui rabat de preț și aplicarea unei penalități vînzătorului conform paragrafului 75, pct. 4 C.G.L., în măsura în care clauza pausală se mărginește, potrivit voinței părților, la defectele ce nu se datoresc sub nici o formă culpei furnizorului extern. Cumpărătorul poate să cumuleze, cu alte cuvinte, în atare situații, două avantaje distincte, pe de o parte reducerea de preț, iar pe de alta penalitatea pentru calitate necorespunzătoare, în limitele instituite de C.G.L. — C.A.E.R.

În cadrul clauzei pausală de care ne-am ocupat, stipulație destul de neconvenabilă pentru vînzător, soluția pronunțată de C.A.B. o socotim exactă. Nu este totuși, mai puțin adevărat că, în practică, o clauză de compensare a garanției calitative, de felul celei în discuție, prezintă inconvenientul de a obliga organul de jurisdicție să proce-

deze la o dificilă apreciere de fapt, spre a putea astfel să izoleze defectele cauzate de culpa vânzătorului extern. S-ar putea chiar naște întrebarea dacă în acest mod nu se tinde, în realitate, să se impute vânzătorului un procent foarte ridicat de defecte, sau chiar totalitatea acestora. În atare caz, acordarea rabatului-paușal nu-și mai are însă justificare. În acest sens, rezultă nefindolei- nic de ce clauza în discuție dezavantajează pe furnizor.

dr. O. CĂPAȚINA

dreptul național al statelor

VENEZUELA : REGLEMENTĂRI PRIVIND ACTIVITATEA DE COMERȚ EXTERIOR

Condițiile implementării unei filiale străine în domeniul distribuției. În conformitate cu prevederile Decretului nr. 2031/1977, o firmă străină nu este autorizată să-și creeze o filială de comercializare-distribuție pe teritoriul venezuelean, societățile de distribuție trebuind să fie proprietate venezueleană (adică 80% din capitalul lor social trebuie să fie deținut de capitalul național). Totodată, sînt prevăzute o serie de excepții. Astfel, sînt autorizate să deruleze operațiuni de comercializare pe piața internă firmele care se angajează să realizeze — în intervalul a 3 ani — o medie de 51% din cifra lor de afaceri pe baza producției obținute local; mai mult, se prevede posibilitatea ca firmele străine să comercializeze în Venezuela nu numai produsele obținute de ele însele, ci și pe cele realizate prin intermedierea unei alte societăți străine, asupra căreia dețin controlul capitalului sau al gestiunii. Această autorizație de comercializare vizează atât bunurile de echipament sau de consum îndelungat, cit și accesoriile și produsele intermediare nedurabile, dar a căror utilizare depinde de primele, cu condiția ca aceste bunuri să nu fie fabricate în Venezuela și ca importul lor să nu fie limitat prin politica de protecție a sectorului industrial autohton. Autorizația este, de asemenea, acordată în funcție de facilitățile de service și întreținere ce vor fi eventual prestate în țară; în acest sens, întreprinderile străine trebuie să facă apel la forța de muncă calificată de pe plan local și să-i asigure acesteia formația necesară întreținerii bunurilor comercializate.

Proceduri privind achizițiile guvernamentale. Pentru achizițiile lor, statul și întreprinderile publice trebuie să se conformeze următoarelor prevederi: a) pentru achizițiile de bunuri, pînă la 100 mli bolivari — achiziții directe; între 100 mli — 1 milion bolivari — cerere de ofertă (limitată sau deschisă); peste 1 milion bolivari — cerere de ofertă deschisă națională sau internațională; b) pentru achizițiile de servicii; pînă la 5 milioane bolivari — cerere de ofertă (limitată sau deschisă); peste 10 milioane bolivari — cerere de ofertă deschisă națională sau internațională.

Rezultă că pentru purtarea de negocieri comerciale cu statul venezuelean, există trei posibilități: a) existența unui reprezentant local. Este necesar ca relațiile cu acesta (în mod special capacitatea sa de negociere) să fie re-

glementată printr-un contract foarte complex și complet, întrucît acesta este în acest caz interlocutorul unic al statului; b) domicilierea propriei firme în Venezuela. Variantă relativ costisitoare, întrucît este necesară mobilizarea a 1/1000 din capitalul societății-mamă; c) crearea unei societăți mixte (49—51%), în cazul în care se au în vedere activități de montaj local.

Instituția agentului în vamă. Caracterul în mod tradițional complex al formalităților de intrare a produselor în țară, conținutul vag al reglementărilor, caracterul descentralizat și independent al administrației vamale, toate aceste elemente au avut drept efect direct specializarea profesională într-un sector bine determinat de activitate, respectiv acela al relațiilor administrative cu vama. Într-un asemenea context, agentul în vamă a devenit un auxiliar indispensabil al importatorilor din Venezuela. Se poate face aprecierea că el deține o poziție forte față de clienții săi, precum și față de sub-contractanții săi (transporturi pe căi rutiere, spre exemplu). De-a lungul timpului, agentul în vamă și-a cumulat activitățile sale specifice și pe cea a agentului maritim, el putînd astfel exercita un control și asupra sosirii mărfurilor (nu numai asupra intrării în vamă). În prezent, se observă că unele dintre cele mai importante și dinamice societăți agent în vamă tind spre o diversificare mai profundă a activităților lor, ele oferind — prin intermedierea societăților-surori — o gamă mult mai largă de servicii. Oricum, trebuie totuși precizat că relația administrativă cu vama rămîne caracteristica fundamentală a activității lor.

În altă ordine de idei, este de menționat faptul că necesitatea unei cunoașteri precise și nemijlocite a diferitelor operațiuni ale circuitului vamal a făcut, fără îndoială, ca penetrarea firmelor străine în acest domeniu să fie extrem de limitată (în fapt, numai 4 firme străine au reușit cu adevărat pînă în prezent să pătrundă în acest domeniu de activitate).

Legea vamală nu prevede în nici un fel obligativitatea recurgerii la serviciile unui agent în vamă. Totuși, necesitatea cunoașterii diferitelor mecanisme de detaliu, incertitudinea și caracterul relativ independent („nereglementat“) al serviciilor vamale au determinat o diviziune a muncii în acest sector. În consecință, nici o întreprindere venezueleană nu dispune în prezent de compartimente specializate în relațiile cu vama; toate aceste întreprinderi, indiferent de importanța și mărimea lor, au recurs atît pentru importuri, cit și pentru exporturi, la serviciile agentului în vamă. În general, în cazul unui importator cu un volum redus al cifrei de afaceri, acesta recurge la serviciile agentului în vamă atît pentru emiterea comenzii sale, cit și pentru livrarea mărfurilor; în schimb, agentul în vamă îl solicită un depozit prealabil, precum și imputernicirea de a acționa în numele importatorului. Totodată, se observă tendința procurării de „comenzi“ din partea unuia sau mai multora dintre marile firme, astfel încît agentul în vamă să poată fi sigur pe un anumit nivel al operațiunilor sale. În această ipoteză, agentul dispune de o putere notorială, care-l permite și determină înregistrarea pe lîngă autoritățile vamale. O astfel de practică se explică prin particularitățile legislației: legea venezueleană prevede, în fapt, că mărfurile pot fi

domiciliate pe numele importatorului, al băncii sau al agentului în vamă. De fapt, agentul — prin specializarea sa — este acela care își asumă întreaga responsabilitate pentru formalitățile de scoatere a mărfii din vamă, fapt care-i incumbă o serie de responsabilități. Legislația în vigoare prevede, în acest sens, următoarele:

— odată cu debarcarea mărfii, responsabilitatea trece de la căpitanul navei la autoritățile vamale, care sînt unicul proprietar al tuturor depozitelor portuare. Începînd cu momentul debarcării, autoritățile vamale se constituie în posesorul și responsabilul legal al mărfii;

— agentul în vamă, ca reprezentant imputernicit al proprietarului mărfii, deține totalitatea titlurilor de proprietate. Pentru autoritățile vamale, el este proprietarul. El asistă la identificarea mărfii; odată operațiunea efectuată, el devine posesorul și responsabilul mărfii. Responsabilitățile sale sînt, în consecință, multiple. Pe de o parte, față de autoritățile vamale, el este proprietarul și cel care trebuie să achite, în mod obligatoriu, toate impozitele, penalitățile și alte taxe. Pe de altă parte, față de proprietarul mărfii, el este responsabil pentru marfă pînă la livrarea acesteia.

MAROC: NOILE REGLEMENTĂRI MARCHEAZĂ AGRĂVAREA FISCALITĂȚII

Deja puternic accentuată în ultimii ani — în special prin Legea finanțelor pe 1978 —, fiscalitatea marocană a înregistrat o importantă creștere de taxe în cursul anilor 1979 și 1980. Intrucît o serie dintre măsurile adoptate afectează, într-un grad mai mare sau mai mic, regimul produselor și serviciilor care constituie fluxurile de schimb cu strălînătatea, vom căuta, în cele ce urmează, să facem o succintă analiză a noilor reglementări introduse. În materie de taxe asupra cifrei de afaceri, se prevede creșterea taxei speciale asupra importurilor, de la 12 la 15 la sută, precum și a taxelor asupra prestării de servicii, după cum urmează: a) taxa normală — creștere de la 7,5 la 12 la sută; b) activități — serviciile prestate în cadrul profesiunilor medicale — creștere de la 6 la 12 la sută; c) vînzarea de băuturi și închirierea de spații pentru cazare în hoteluri și ansambluri imobiliare cu destinație turistică — creștere de la 4,17 la 7,5 la sută.

Au fost majorate anumite taxe de timbru (pentru pașapoarte, permise de vînătoare și de port-armă), iar taxa anuală aplicabilă transportului privat de mărfuri a crescut de la 5 dirhami la 20 dirhami pe tonă. De asemenea, a fost creată o taxă de „Contribuție pentru solidaritatea națională”, calculată asupra veniturilor superioare nivelului de 100 000 dirhami, după cum urmează: a) venituri profesionale supuse impozitului asupra beneficiilor profesionale — 15 la sută; b) veniturile supuse prelevării pentru tratamente publice și private, indemnizații, salarii, pensii și rente viagere — 15 la sută; venituri locative supuse taxei urbane — 10 la sută; venituri supuse „Contribuției suplimentare pentru veniturile globale ale persoanelor fizice” — 10 la sută. Prin Legea finanțelor pe 1980, taxa de „Contribuție pentru solidaritate națională” este înlocuită prin „Participarea la solidaritatea națională”, care este cu titlu definitiv și se aplică, pentru prima oară,

veniturilor impozabile pentru anul 1980. Noii taxe sînt impozabili beneficiarii de venituri supuse precedentei taxe de „Contribuție...”, precum și proprietarii de terenuri pe care nu s-a construit, situate în comunele urbane și zonele lor periferice neimpozabile taxei urbane (adică neafectate unei activități de exploatare) și contribuabilii supuși impozitului agricol.

Pentru veniturile provenind din salarii, pensii și rente viagere, suma anuală în cadrul „Participării...” se determină prin referire la venitul zilnic; acesta este egal cu suma echivalînd 1—8 zile de muncă, în funcție de mărimea venitului.

În ceea ce privește veniturile profesionale pasibile impozitului asupra beneficiilor profesionale (IBP), precum și veniturilor locative pasibile taxei urbane, „Participarea...” se ridică la 10 la sută din valoarea impozitului de bază (IBP sau taxa urbană). Ea este egală (în volum valoric) pentru veniturile supuse impozitului agricol, reprezentînd 20 la sută din acest impozit.

Legea finanțelor pe 1980 a majorat, de asemenea, anumite taxe de înregistrare, dintre care, în special, cele relative la vînzări sau alte acte de transferare a proprietății sau de uzufruct. Au fost, totodată, create taxe asupra veniturilor din spectacole și diverse jocuri.

În fine, încheiem această succintă panoramă a celor mai recente modificări de natură fiscală prin menționarea unei noi reglementări privind reducerea regimului fiscal aplicat societății-mamă. În fapt, este vorba despre prevederea de a nu mai înregistra ca beneficiu (impozabil) al societății-mamă veniturile obținute din valorile lor mobiliare și produse de participare care au fost deja impozitate prin IBP, în situațiile în care: a) acțiunile societății-mamă sînt cotate la bursa de valori sau deținute de către societăți de dezvoltare regională agreeate (de autorități); b) capitalul societății-mamă este deținut pînă la 34% de către statul marocan, colectivitățile locale sau instituții publice, de către societăți bancare sau de asigurări, persoane fizice sau morale nerezidente.

MAREA BRITANIE: REGLEMENTĂRI PRIVIND COMERCIALIZAREA PRODUSELOR ALIMENTARE

Comercializarea produselor alimentare în Marea Britanie este reglementată prin numeroase texte, unele avînd caracter general, iar altele referindu-se numai la anumite categorii de produse.

În prima categorie de texte cu caracter de reglementare intră, în principal, următoarele:

— Decretul „Reglementări privind etichetarea produselor alimentare 1970” („Labelling of Food Regulations 1970”), modificat în 1972, 1976, 1978 și 1979;

— „Legea referitoare la măsuri și greutăți” din 1963 („Weights and Measures Act 1963”), modificată în 1975, 1976, 1977, 1978, 1979 și 1980;

— legile „Trade Descriptions Acts 1968—1972”.

În cea de-a doua categorie de texte menționate intră diversele reglementări referitoare la aditivi alimentari, precum și cele care guvernează comercializarea anumitor produse specifice (de exemplu, carne, brînzeturile, băuturi etc.).

Este, de asemenea, de menționat că există în materie o serie de „coduri de utilizare” elaborate de către producătorii britanici în colaborare, uneori, cu ministerele competente; cu toate că aceste „coduri” nu au forța juridică a actelor normative citate, este totuși indicat ca prevederile lor să fie respectate.

A. Etichetarea produselor alimentare

Regulile în materie sînt precizate prin „Labelling of Food Regulations 1970”.

1. Reguli generale

Ca regulă generală, produsele alimentare condiționate în scopul vânzării cu amănuntul trebuie să fie astfel etichetate încît să indice:

a) în cazul unui produs conținînd un singur ingredient, o denumire a produsului care să fie în concordanță cu acest ingredient;

b) în cazul unui produs compus din mai multe ingrediente:

— o denumire potrivită sau numele uzual al produsului; produsele pentru care există o normă specifică trebuie să poarte denumirea fixată prin acea normă;

— lista ingredientelor în funcție de importanța lor cantitativă în ordine descrescătoare, listă precedată de cuvintele „Ingredients” sau „Ingredients in order of quantity”; ingredientele pot fi indicate și ca procente din conținutul produsului;

c) numele și adresa producătorului sau a persoanei ori societății care a efectuat condiționarea în vederea vânzării sau adresei firmei britanice în beneficiul căreia au fost efectuate aceste operațiuni;

d) Numele produsului, care trebuie înscris pe etichetă cu caractere avînd mărimi determinate în funcție de dimensiunea ambalajului, mărimi care să nu fie inferioare cifrelor următoare:

— 2 mm pentru ambalajele de 12—30 cm;

— 6 mm pentru ambalajele de 30—45 cm;

— 8 mm pentru ambalajele de peste 45 cm;

e) lista ingredientelor, care trebuie astfel plasată încît să poată fi citită în același timp cu numele produsului și să fie încadrată sau tipărită pe un fond diferit de cel al restului etichetei;

f) indicarea cantității, care se face în mod obligatoriu atît în unități de măsură britanice, cît și în unități ale sistemului metric; pentru produsele pentru care nu este posibilă decît indicarea cantității prin unități metrice, se va face mențiunea „Metric Pack”;

g) durabilitatea minimă a produsului (perioadă de garanție), precum și condițiile specifice de conservare și utilizare a acestuia;

h) originea mărfii, de obicei prin menționarea adresei producătorului străin; dacă această adresă este înlocuită prin cea a importatorului britanic, atunci produsul respectiv cade sub incidența legii „Trade Descriptions Acts, 1972”, care impune indicarea expresă a originii produsului atunci cînd există posibilitatea inducerii în eroare a consumatorului în legătură cu proveniența mărfii.

2. Mențiuni specifice

Sînt necesare mențiuni specifice pe etichetă, în special atunci cînd este vorba de comercializarea următoarelor produse:

- acid acetic cu o concentrație de peste 150 g/litru;
- produse de cofetărie pe bază de cacao, conținînd alcool;
- produse alimentare deshidratate;
- băuturi alcoolice și anumite băuturi nealcoolice;
- mazăre în cutii sau congelată, preparată din mazăre uscată;
- lapte, unt, smîntînă.

În anumite condiții, pe etichete pot fi imprimare mențiuni referitoare la anumite proprietăți deosebite ale produselor, precum: conținut de calorii, de vitamine, de proteine, de săruri minerale, calității anti-diabetice, tonice sau medicale.

B. Compoziția produselor alimentare

1. Aditivi alimentari

Admiterea (sau interzicerea) utilizării anumitor aditivi alimentari este reglementată de diferite texte legislative, în funcție de categoriile de aditivi, texte care prevăd, de asemenea, și condițiile de utilizare. Există reglementări speciale pentru următoarele categorii de aditivi: coloranți, antioxidanți, conservanți, agenți de emulsionare și de stabilizare, solvenți, uleiuri, grăsimi și ceruri minerale.

Există, în același timp, norme stricte în legătură cu anumite substanțe (cupru, zinc, cositor etc.) care se pot afla în compoziția sau pot intra în contact cu produsele alimentare.

2. Norme privitoare la compoziția anumitor produse specifice

Anumite produse alimentare fac obiectul unor reglementări speciale prin care se stabilesc o serie de norme de compoziție a căror respectare este obligatorie. Astfel de norme au fost stabilite, în principal, pentru următoarele produse: drojdia artificială, extrase și amestecuri de cafea, gelatine alimentare, crochete și paté de pește, margarină, maioneză, muștar, dulceturi și produse similare pe bază de fructe, sos tomat, miere, cacao și produse din cacao, sucuri și nectaruri de fructe, lapte condensat și praf, unt, carne conservată, mezeluri, brinzeturi etc.

COLUMBIA: REGLEMENTĂRI GENERALE PRIVIND IMPORTUL

Din punctul de vedere al regimului de import, mărfurile care intră în Columbia sînt împărțite în două categorii: (a) cele al căror import este liber și (b) cele al căror import depinde de eliberarea unei licențe de import. Orice import — indiferent de una sau alta din categoriile în care sînt incluse mărfurile — trebuie să fie înregistrat la Institutul columbian pentru comerț exterior (INCO-MEX); pentru mărfurile care intră în categoria (b) de mai sus, odată cu cererea de înregistrare se înaintează și cererea de eliberare a unei licențe de import.

Transferul în străinătate al sumelor reprezentînd plata mărfurilor importate face obiectul unei „licențe de schimb” (document independent de licența de import) eliberată cu condiția constituirii de către importator a unui depozit bancar prealabil echivalent cu 35% din valoarea „licenței de schimb”.

Facturarea mărfurilor importate se face, de preferință, în dolari S.U.A., iar plata acestora poate avea loc în orice monedă convertibilă.

În ceea ce privește formalitățile de import, orice import de mărfuri în Columbia presupune existența facturilor consulare în limba spaniolă, vizate de autoritățile consulare ale portului de îmbarcare. Aceste facturi trebuie redactate în 4 exemplare pe formulare speciale puse la dispoziție de către consulatele columbiene și este necesar ca, la prezentarea lor spre a obține viza consulară, să fie însoțite de următoarele documente :

- o factură comercială certificată, în 4 exemplare, semnată de exportator ;
- permisul de import (transmis de către importatorul columbian exportatorului) ;
- documentul de transport (conosamentul maritim) ;
- un certificat sanitar (în anumite cazuri).

Colecțiile de mostre care urmează a fi introduse de către comercianți în Columbia sînt admise în franșiză temporară pentru 6 luni, sub rezerva constituirii unei garanții echivalente cu dublul cuantumului taxelor vamale normale aplicabile.

Recomandări suplimentare pentru exportatori. Este util ca exportatorii pe piața columbiană să aibă în vedere următoarele elemente suplimentare :

- în ceea ce privește corespondența : evitarea utilizării scrisorilor circulare ; redactarea corespondenței de preferință în spaniolă sau în engleză ;
- în ceea ce privește modalitățile de plată : sînt utilizate, cu prioritate, în practică, creditul documentar (irevocabil și confirmat) și plata contra documente la sosire ;
- în ceea ce privește exportul de mașini și echipamente, este util să se acorde o atenție deosebită constituirii de stocuri de piese de schimb și acordării de servicii post-vînzare pe plan local, deoarece, în lipsa acestor facilități, avînd în vedere formalitățile administrative și durata mare a transportului, livrarea de piese de schimb din străinătate poate dura circa 3 luni.

ARGENTINA : REGLEMENTĂRI GENERALE PRIVIND IMPORTUL

Conform regimului de import, cea mai mare parte a mărfurilor pot fi importate fără restricții cantitative ; importatorul este ținut să declare importul pe care urmează a-l efectua la Secretariatul de Stat pentru Comerț Exterior, pe un formular intitulat „declarație de necesitate de import”. Declarațiile menționate, efectuate înainte de fiecare import, trebuie să indice, în principal, felul mărfii și prețul FOB al acesteia. Secretariatul de Stat pentru Comerț Exterior eliberează apoi un certificat de acceptare a declarației de import, certificat a cărui eliberare condiționează obținerea devizelor necesare plății importului respectiv.

În ceea ce privește facturarea și plata mărfurilor, aceste operațiuni pot fi efectuate în orice deviză convertibilă.

Reglementările referitoare la marcarea mărfurilor prevăd că este necesară indicarea țării de origine chiar pe produsul importat sau pe ambalajul ori pe eticheta principală a acestuia (eticheta pe care este menționată, de obicei, marca fabricantului).

Orice import de mărfuri în Argentina este condiționat de existența facturilor comerciale legalizate de către ca-

merele de comerț și industrie competente și vizate de către serviciile consulare argentine din țara exportatoare.

Mostrele pot fi importate în regimul admisiei temporare pentru o perioadă de maximum 6 luni, cu constituirea unei garanții prealabile, constînd în echivalentul taxelor vamale care s-au plătit în cazul unui import obișnuit.

Recomandări suplimentare pentru exportatori. Experiența dovedește că, în relațiile cu firme argentine, este util să se țină seama de următoarele elemente :

— în ceea ce privește corespondența : evitarea contactării clienților potențiali prin scrisori circulare ; redactarea ofertelor și a documentațiilor de preferință în limba spaniolă ; expedierea fără întîrziere a răspunsurilor la scrisori ; calcularea prețurilor indicate în corespondență în condițiile de livrare FOB sau C & F ;

— în ceea ce privește livrarea mărfurilor ; punerea unui accent deosebit pe respectarea termenelor de livrare și, atunci cînd este necesar, înștiințarea cit mai urgentă a clientului cu privire la eventualele întîrzieri ; acordarea unei atenții speciale, în cazul livrărilor de mașini și echipamente, asigurării de piese de schimb sau, preferabil, constituirii de stocuri de piese și acordării service-ului pe plan local ;

— în ceea ce privește ambalajul : asigurarea unor ambalaje rezistente la numeroase operațiuni de încărcare-descărcare și manipulare, precum și la condiții de transport dificile.

BOLIVIA : REGLEMENTĂRI GENERALE PRIVIND IMPORTUL

În conformitate cu regimul de import în vigoare, majoritatea mărfurilor pot fi importate în Bolivia fără a face obiectul unor licențe de import. Cu toate acestea, importatorul este ținut să constituie un depozit bancar prealabil în sumă de 25% din valoarea importului, sumă care rămîne blocată în bancă pentru o perioadă de 120 de zile.

Facturarea mărfurilor este recomandabil a fi făcută în dolari S.U.A., iar plata acestora — în orice monedă convertibilă.

În legătură cu marcarea mărfurilor provenite din import, este de menționat faptul că, cu excepția băuturilor, a produselor alimentare și a celor farmaceutice, nu este necesară indicarea țării de origine.

Pentru importul de mărfuri avînd o valoare de peste 100 dolari S.U.A., sînt necesare facturile comerciale redactate în limba spaniolă, în 6 exemplare. Aceste documente trebuie să cuprindă în mod detaliat valorile CIF și FOB ale mărfurilor care urmează a fi importate. Originalul facturii comerciale trebuie vizat de către o cameră de comerț și industrie competentă și de către serviciile consulare boliviene în străinătate ; pentru acordarea vizei, serviciile consulare solicită, alături de 3 copii ale facturii comerciale, o listă a cheltuielilor de expediție a mărfurilor (în 6 exemplare) și un certificat de origine a acestora ; nu este necesar ca acest din urmă document să fie vizat în prealabil de către o cameră de comerț și industrie.

Mostrele cu valoare comercială pot fi admise temporar în franșiză, pe baza unei garanții sau a unei depuneri în consignație a contravalorii taxelor vamale normal aplicabile; sumele respective sînt rambursate la ieșirea din țară a mostrelor importate.

Recomandări suplimentare pentru exportator. În relațiile comerciale cu firme boliviene este util să se aibă în vedere următoarele elemente:

— în ceea ce privește corespondența: evitarea utilizării scrisorilor circulare; redactarea corespondenței de preferință în limba spaniolă sau, în subsidiar, în limba engleză; indicarea prețurilor oferite în condiția de livrare CIF port la Oceanul Pacific, în dolari S.U.A.;

— în ceea ce privește modalitățile de plată: cea mai utilizată dintre acestea este creditul documentar cu 50% plată în numerar la primirea documentelor, soldul de 95% fiind plătit în rate lunare; în vederea acoperirii riscurilor eventualei neprimiri a documentelor, este recomandabil ca exportatorul să solicite plata unui acout de 5% plătit la lansarea comenzii de către importatorul bolivian;

— în ceea ce privește mijloacele de plată: atunci cînd este vorba de realizarea creanțelor prin trate, pentru ca acestea să poată fi protestate pentru neplată ele trebuie înregistrate cu cel puțin 10 zile înainte de scadență; în caz de neplată, tratele trebuie să fie protestate în termen de 48 de ore de la data scadenței, în caz contrar intervenind dificultăți notabile în legătură cu realizarea creanțelor pe cale judiciară;

— în ceea ce privește ambalajul: datorită numeroaselor operațiuni de manipulare la care trebuie să facă față, se recomandă ca ambalajele să conste în special din lăzi din lemn (cu o grosime de 2 cm), înălțime cu benzi metalice.

ALGERIA: UNELE ASPECTE SPECIFICE ACTUALE LEGATE DE APLICAREA ANUMITOR REGLEMENTĂRI DE COMERȚ EXTERIOR

Legea nr. 78-02 privind comerțul exterior cuprinde două dispoziții fundamentale de care trebuie ținut cu precădere seama în cadrul negocierii de contracte economice internaționale cu statul sau cu o întreprindere socialistă algeriană. Conform reglementării menționate, statul algerian dispune de monopol asupra importurilor de bunuri și servicii în Algeria, fiind în mod expres formulată interzicerea apelării la orice tip de intermediar. Cu toate acestea, practica curentă a pus în evidență existența unor situații specifice, care permit o nuanțare în interpretarea și aplicarea acestor prevederi și asupra cărora oficialitățile de resort algeriene nu și-au definit încă un punct de vedere final. Este motivul pentru care considerăm utilă prezentarea lor în continuare.

1. Monopolul de stat asupra comerțului exterior. Legea din 11.II.1978 prevede, prin articolul nr. 22, posibilitatea pentru Ministerul Comerțului de a acorda, cu titlu derogatoriu, autorizații de import unei firme străine care a încheiat un contract cu statul algerian sau cu o întreprindere socialistă, cu condiția existenței prevederii contrac-

tuale privind responsabilitatea firmei externe în ceea ce privește realizarea importului bunurilor contractate. Practica de pînă în prezent arată că nu au fost încă acordate de către Ministerul Comerțului astfel de derogări, întrucît o serie de dificultăți de natură administrativă nu și-au găsit încă rezolvarea. Pentru înțelegerea acestor dificultăți este necesar să precizăm faptul că, printr-o ordonanță din ianuarie 1974, a fost reglementat regimul autorizațiilor globale de import — „AGI”. (Aceste autorizații, acordate exclusiv de către Ministerul Comerțului întreprinderilor socialiste și organismelor naționale, le permit acestora efectuarea importului tuturor bunurilor necesare realizării unei investiții, aceste autorizații fiind denumite „AGI-proiecte planificate”). Avînd în vedere faptul că regimul autorizațiilor „AGI” a rămas în vigoare în condițiile, adoptării Legii din 11.II.1978, contractele prevăd în general că, aplicarea ordonanței din ianuarie 1974, întreprinderile și organismele algeriene, și nu firmele străine co-contractante sînt cele care se vor ocupa de obținerea autorizațiilor de import („AGI — proiecte planificate”) și de derularea operațiunilor de import.

2. Excluderea „intermediarilor”. Recurgerea la orice fel de „intermediar” în vederea pregătirii, negocierii, încheierii sau executării oricărui contract comercial internațional este în mod expres interzisă; prin „intermediar”, în sensul articolului 10 al Legii din 11.II.1978, se înțeleg toate persoanele fizice sau juridice care, cu ocazia pregătirii, negocierii, încheierii sau executării unui contract, primesc sau încearcă să primească, direct sau indirect, o remunerație sau un avantaj în schimbul unei intervenții de orice natură și indiferent sub ce formă se exercită ea, care să urmărească înlesnirea încheierii unui contract în favoarea părții ne-algeriene (cea care le remunerează). Această definiție deosebit de largă ridică mai ales problema de a ști dacă statul sau întreprinderile socialiste algeriene pot încheia raporturi contractuale cu întreprinderi străine care nu produc ele însele bunurile furnizate; este în special cazul societăților de inginerie-consultanță care achiziționează de la întreprinderile industriale bunurile necesare realizării de proiecte „la cheie”, pe care aceste societăți le oferă spre contractare părții algeriene. Pare evident că aceste societăți nu pot fi considerate drept „intermediari”, în ciuda definiției extensive dată de reglementarea menționată anterior, întrucît această definiție nu se poate aplica altei persoane decît celei cu care partea algeriană a optat să contracteze. Este de menționat faptul că, într-o declarație relativ recentă făcută în cadrul Adunării Populare Naționale Algeriene, ministrul comerțului a susținut un punct de vedere identic în această problemă; totuși, la diverse eșaloane ale administrației algeriene, această problemă nu pare a fi considerată ca fiind în întregime clarificată. Acest lucru și explică, de altfel, faptul că intrarea în vigoare a anumitor contracte încheiate cu firme străine care nu sînt nemijlocit producătoare, a fost amînată.

Grupaj realizat de
Adrian CONSTANTINESCU
și
Costea MUNTEANU
I.E.M.

conducere

Decontarea din inițiativa beneficiarului

N.M. nr. 2/1980, la pct. 43, prevede că „decontarea din inițiativa plătitorului a contravalorii mărfurilor livrate, lucrărilor executate și serviciilor prestate se va efectua în toate cazurile când acesta s-a prevăzut prin contractele încheiate între părți, prin normele băncilor, sau a fost dispusă de organele bancare. În aceste cazuri, se vor folosi ca instrumente de decontare, dispoziția de plată (cu sau fără factură sau cu situație de plată), talonul — „situație de plată, precum și cecul de decontare“.

1. Decontarea prin dispoziție de plată. Pentru plata mărfurilor livrate a lucrărilor și serviciilor prestate se utilizează, în principal, dispoziția de plată cu factură, care se completează de furnizor și se remite, împreună cu celelalte documente, beneficiarului, odată cu marfa, sau prin poștă, de preferință cu confirmare de primire. Dacă furnizorul întocmește în aceeași zi mai multe facturi, se vor folosi facturi simple, care vor fi recapitulate într-o singură factură cu dispoziție de plată. Beneficiarul este obligat să organizeze evidența facturilor primite într-un registru separat de cel al registraturii generale, din care trebuie să rezulte, furnizorul, data primirii facturii, data efectuării recepției și a plății etc. Plata se efectuează — prin detașarea, semnarea și depunerea la bancă a dispoziției de plată —, în termen de 24 de ore de la terminarea recepției sau în alt termen stabilit cu banca, care nu va putea depăși 3 zile lucrătoare. Dacă recepția s-a făcut anterior primirii facturii, acest termen începe să curgă de la data primirii facturii. În cazurile în care factura nu a fost primită, cu toate intervențiile beneficiarului, într-un termen de 20 de zile de la primirea mărfurilor, iar acesta este în măsură să determine suma de plată, el este obligat să emită dispoziție de plată simplă, în care va menționa datele necesare identificării de către furnizor a lotului de marfă în contul căreia s-a efectuat plata. Dispoziția de plată simplă mai poate fi utilizată și în situațiile în care: furnizorul a emis facturi fără dispoziție de plată; mărfurile sosesc eşalonat, în tranșe, care se primesc și se recepționează. Ca urmare a recepției sau a verificării facturilor pot să apară situații care determină ca valoarea plății datorate să fie mai mică sau mai mare decât aceea înscrisă în dispoziția de plată. În asemenea situații se anulează cu o linie suma înscrisă inițial și se înscrie deasupra suma bună de plată, iar pe verso, la rubrica „refuz de plată“ se vor explica detaliat cauzele corecturilor efectuate. În cazul în care suma de plată este mai mare decât cea inițială, denumirea rubricii va fi a-

nulată și se va înlocui cu mențiunea „decontare suplimentară“.

2. Decontarea prin cecuri. N.M. nr. 2/1980 (pct. 59) prevede că „cecurile din carnete cu sau fără limită de sumă se pot folosi pentru efectuarea plăților cu caracter de frecvență privind livrările de mărfuri, executările de lucrări, prestările de servicii și alte cheltuieli ocazionate de acestea (transport, manipulare, locații, constrastalii, magazinaj etc.), transporturi de grupuri de persoane, deplasări individuale în străinătate, precum și pentru decontarea contravalorii în lei a valutei eliberate sau a devizelor transferate de Banca Română de Comerț Exterior. Cecul din carnet cu limită de sumă constituie regula în practica întreprinderilor, pe câtă vreme cele fără limită nu pot fi folosite, potrivit pct. 69 din N.M. nr. 2/1980, decât de unitățile economice de aprovizionare tehnico-materială și de desfacere a mărfurilor, de turism și hoteliere, de cele care aprovizionează și prelucrează materiile prime agricole, precum și de cele de colectare și achiziții, operațiuni care în mod obișnuit sînt creditate pe măsura efectuării aprovizionărilor și a cheltuielilor de producție sau de circulație. Prin pct. 73 și 74 din N.M. nr. 2/1980 sînt stabilite regulile comune pentru folosirea cecurilor din carnete cu sau fără limită și anume: carnetele de cecuri se eliberează și se folosesc pentru plăți în favoarea unei singure unități sau a mai multora; respectiv se pot folosi, fie un singur carnet de cecuri pentru toate categoriile de plăți, fie carnete separate pentru decontarea costului transportului și carnete separate pentru celelalte plăți; așa cum am mai arătat, cecurile se completează și se semnează de persoanele autorizate, cu cerneală sau cu pastă, menționându-se atît pe cecuri cît și pe cotor, pe lîngă celelalte elemente, felul, numărul, data și suma fiecărui document achitat, precum și felul mărfurilor livrate, lucrărilor executate sau serviciilor prestate; cecurile emise de imputerniciți poartă o singură semnătură; întreprinderea titulară a carnetului de cecuri este obligată: să verifice primirea mărfurilor (executarea prestațiilor) plătite cu cecuri și concordanța dintre valoarea acestora și suma apărută în extrasul de cont; să prezinte băncii, pentru anulare, carnetele cu blanchetele nefolosite, în cazul carnetelor cu limită de sumă, după epuizarea acestora, dacă nu solicită suplimentarea, precum și în cazul ambelor categorii de carnete, dacă încetează dreptul de a mai efectua decontări pe această cale. Furnizorii care au livrat mărfuri sau au prestat lucrări și servicii și care au fost plătiți cu cecuri, au obligația să le depună, în termen de 24 ore de la primirea lor, cu un borderou semnat de persoanele autorizate, la unitatea bancară la care au contul curent deschis. Facem mențiunea că furnizorii sînt obligați să refuze primirea la plată a cecurilor emise pentru livrări de mijloace fixe și obiecte de inventar de natura acestor mijloace.

Decontarea la cererea furnizorului

N.M. nr. 2/1980, pct. 80, prevăd că „instrumentele care se utilizează pentru efectuarea plăților la cererea furnizorului (creditorului) și care se decontează prin încasare bancară sînt: dispoziția de încasare cu factură (sau cu situația de plată) sau talon situație de plată și dispoziția de încasare fără factură”.

1. Dispoziția de încasare cu factură și simplă — cazuri de utilizare. N.M. nr. 2/1980 (pct. 8) instituie regula, potrivit căreia dispoziția de încasare cu factură se utilizează pentru decontări între părțile unui contract economic ce au deschise conturile în localități diferite. În cazurile în care părțile au conturile la aceeași unitate bancară, sau la unități bancare diferite din aceeași localitate, utilizarea acestui instrument de decontare poate fi făcută numai cu aprobarea băncii furnizorului; aprobarea se acordă în situațiile în care se apreciază că beneficiarii în cauză nu pot fi în măsură să inițieze plata sau întârzie cu rea-credință și în mod repetat plata. a) Dispoziția de încasare cu factură se utilizează de către părțile dintr-un contract economic, chiar dacă au conturile la unități bancare din aceeași localitate, în următoarele cazuri (prevăzute de N.M. nr. 2/1980): cînd obiectul contractului îl constituie utilaje și instalații tehnologice care se achită de beneficiarii din fonduri de investiții (pct. 81, alin. 3); pentru decontarea produselor cu consum imediat, dacă părțile au convenit prin contracte ca plata să se facă imediat după preluare (pct. 85), furnizorul are obligația să facă mențiuni pe documentele și instrumentul de plată „decontare imediată”; în cazurile în care beneficiarii sînt cooperative agricole de producție și asociații economice intercooperatiste, factura trebuie să fie însoțită și de adeverință de disponibil. b) Dispoziția de încasare simplă (fără factură) se utilizează potrivit N.M. nr. 2/1980 (pct. 120) de către creditori „pentru recuperarea unor drepturi de creanță exigibile provenite din relațiile economico-financiare, altele decît cele privind operațiile curente de livrări de mărfuri, executări de lucrări și prestări de servicii. Acest instrument poate fi folosit atît cu parteneri din aceeași localitate cît și cu cei din alte localități”. În următoarele cazuri dispoziția de încasare se decontează fără avizarea plătitorului (prevăzute de pct. 122): dacă este însoțită de o hotărîre arbitrală, judecătorească, sau emisă de o comisie de judecată, investită cu formula de executare, precum și de un titlu notarial sau de o hotărîre a organului ierarhic superior cu o mențiune în sensul că servește pentru decontare prin bancă; dacă se referă la sume pe care emitentul este autorizat prin dispoziții legale să încaseze fără consimțămîntul plătitorului și care nu au fost achitate la timp de debitori: sume care constituie venituri bugetare, taxe de timbru, prevăzute în hotărîrile de arbitraj sau judecătorești, amenzi sau penalități, altele decît cele contractuale etc.; dacă pentru sumele pretinse debitorul și-a dat consimțămîntul, menționat pe dispoziția de încasare, sau într-un document anexat. În cazurile prevăzute mai sus, la rubrica „obiectul plății” din

dispoziția de încasare, se va menționa ce reprezintă suma solicitată, temeiul legal și orice alte elemente necesare identificării ei.

3. Reguli privind emiterea dispoziției de încasare cu factură. N.M. nr. 2/1980 (pct. 82) stabilesc regula esențială, potrivit căreia „dispoziția de încasare cu factură se primește spre încasare de unitățile băncii numai dacă este completată cu toate datele prevăzute în formular și dacă din aceasta și din documentele prezentate rezultă că produsele au fost expediate sau predate, lucrările au fost executate și serviciile au fost prestate, precum și dacă pe factură este menționat temeiul legal al prețurilor și tarifulor. Unitățile bancare ale furnizorilor vor restitui dispozițiile de încasare cu factură care nu conțin aceste elemente”. Dreptul furnizorului de a introduce dispoziția de încasare cu factură este supus controlului bancar. Astfel, pct. 83 din N.M. nr. 2/1980 prevede că prin procesul-verbal care se încheie la începutul anului se stabilește limita valorică de la care dispoziția de încasare cu factură trebuie prezentată la verificarea prealabilă a documentelor care dovedesc executarea obligației contractuale facturate. De asemenea, în cazurile în care banca constată că unii furnizori introduc dispoziții de încasare cu factură fără ca în fapt să execute livrarea sau prestația a cărui preț se cere, pe lângă sancțiunile ce se aplică, va fi luată măsura ca odată cu dispoziția de încasare să se prezinte și documentele care atestă executarea efectivă a obligației contractuale respective. Dispozițiile de încasare cu factură se depun la bancă, de regulă, a doua zi de la data executării obligației contractuale facturate, sau la alte termene stabilite de comun acord cu banca, prin procesul-verbal anual; furnizorul prezintă documentele sub semnătură, folosind condica sau borderoul. Subliniem prevederea pct. 92 din N.M. nr. 2/1980, potrivit căreia dispozițiile de încasare cu facturi emise de unitățile componente fără personalitate juridică, din alte localități și a căror încasare se face în contul unității de care aparțin, se depun la unitatea băncii în raza căreia își desfășoară activitatea unitățile respective, evident, cu înscrierea pe dispozițiile astfel emise, a denumirii și contului întreprinderii care încasează sumele. Dacă unitatea componentă autorizată să emită facturi are sediul în aceeași localitate cu întreprinderea, facturile se depun la aceasta, care, la rîndul ei, le introduce la bancă, potrivit normelor de mai sus. Dispozițiile de încasare cu factură pot fi însoțite, în circuitul bancar, — potrivit pct. 96, din N.M. nr. 2/1980 — de următoarele documente: dispoziția de livrare — aviz de expediere (în cazul livrărilor efectuate de baze), scrisoarea de acceptare a plății, certificatul de calitate, certificatul de garanție, buletinul de analiză sau alt document cu funcție similară, confirmarea de primire a mărfurilor (în cazul livrărilor către unitățile din sectorul special), procesul verbal de custodie și cel de recepție sau de autorecepție, scrisorile de transport sau borderourile de tarifare (în cazul unităților de transport auto), adeverința de disponibil (în cazul livrărilor către cooperative agricole de producție sau asociațiile economice intercooperatiste), confirmarea dispeceratului M.A.I.A. de pe

lângă combinate privind încadrarea cantităților livrate în repartiții (pentru îngrășămintele livrate de combinatele chimice unităților agricole), procesul-verbal de lucrări întocmit de stațiunile pentru mecanizarea agriculturii, procesul-verbal de recepție și comunicarea privind datele obținute din valorificarea cercetării, iar în cazul livrărilor în tranzit și specificațiile cu avizele de expediere respective. Menționăm că anexarea documentelor de mai sus la dispoziția de încasare cu factură este facultativă, ele putând fi expediate și direct beneficiarilor-plătitori.

4. Avizarea beneficiarului — termenele de acceptare a plății. Potrivit pct. 101, din N.M. nr. 2/1980, avizarea plătitorului (beneficiarul în cazul plăților rezultate din rapoarturi contractuale) „se face în ziua primirii documentelor sau cel mai târziu în prima zi lucrătoare după primirea acestora la bancă, prin predarea la ghișeu al bătăncii a originalului facturii sau a altui document cu funcție similară, împreună cu exemplarul 3 al dispoziției de încasare, precum și a anexelor destinate plătitorului. Delegatul plătitorului semnează de primire pe exemplarul 1 al dispoziției de încasare”. Normele menționate fac precizarea că în cazurile justificate — distanțe mari față de bancă etc. — avizarea se poate face prin remitere postală recomandată a documentelor arătate mai sus, „unitatea băncii urmînd a recupera spezele postale de la titularii de cont respectivi, cu excepția unităților agricole cooperatiste, cu cont la unitățile Băncii pentru Agricultură și Industria Alimentară”. Principiul dominant cu privire la stabilirea termenelor de acceptare este cel al necesității accelerării vitezei de rotație al fondurilor bănești; ca urmare, prin pct. 100 din N.M. nr. 2/1980 s-a statuat că aceste termene se determină, după o temeinică analiză prin procesul verbal anual de stabilire a regulilor de decontare, care se încheie cu fiecare întreprindere în parte, și că nu vor putea fi mai mari de: 3 zile lucrătoare, cînd plătitorul are sediul în aceeași localitate cu unitatea bancară la care își are contul; 7 zile lucrătoare cînd plătitorul are sediul în altă localitate, precum și în cazul cînd produsele se primesc sau se recepționează în alt loc decît cel al sediului beneficiarului și reclamă un termen mai mare de 3 zile; cînd plătitorul este o unitate cooperatistă agricolă, dacă aceasta are sediul în aceeași localitate cu banca; 10 zile lucrătoare, cînd plătitorul este o bază de aprovizionare și desfacere sau o întreprindere comercială cu ridicata, întreprindere de valorificare a produselor agricole, întreprindere comercială cu amănuntul care se aprovizionează direct de la întreprinderile producătoare; de asemenea, și în cazul în care plătitorul este o unitate cooperatistă agricolă care are sediul în altă localitate decît banca. Termenele de acceptare stabilite prin procesul verbal amintit încep să curgă din ziua următoare avizării beneficiarului-plătitor. Dacă avizarea urma să se facă prin predarea documentelor la ghișeu — prevede pct. 102 din normele menționate — iar delegatul plătitor nu s-a prezentat în zilele programate pentru a le ridica, termenul de acceptare începe să curgă din ziua următoare celei în care trebuie să fie ridicate documentele în cauză. Față de regula esențială potrivit căreia beneficiarul este dator să plătească numai contravaloarea mărfurilor e-

fectiv primite și recepționate, N.M. nr. 2/1980 prevăd situații în care termenele de acceptare, stabilite potrivit criteriilor mai sus arătate, să poată fi prelungite. Astfel, în conformitate cu pct. 103 „unitatea băncii poate aproba prelungirea termenului de acceptare, pînă la cel mult 20 de zile calendaristice (calculate din ziua următoare avizării) la cererea plătitorului, introdusă înăuntrul termenului de acceptare. Prelungirea se poate acorda în cazul în care produsele nu au fost primite sau se găsesc în curs de verificare ori recepție, în cadrul termenului prevăzut prin dispoziții legale. Pentru mărfurile care sosesc în ultimele zile ale termenului de acceptare, prelungit la 20 de zile, se poate acorda prelungirea necesară și peste acest termen, pentru terminarea recepției, în cadrul termenului legal stabilit pentru aceasta”. Reamintim că potrivit Regulamentului aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959, art. 57 verificarea mărfurilor intrate în întreprindere trebuie făcută în termen de maximum 6 ore pentru mărfurile ușor alterabile și 3 zile pentru celelalte mărfuri. N.M. nr. 2/1980, mai prevăd la pct. 103 că pentru produsele agabaritice, pentru cele care se expediază prin transport combinat, precum și pentru mărfurile expediate în containere sau prin coletărie, termenul de acceptare poate fi prelungit, în funcție de condițiile concrete ale fiecărui caz în parte și peste termenul de 20 de zile.

5. Decontarea. N.M. nr. 2/1980, pct. 102, prevăd că în situația în care „plătitorul nu a prezentat, în cadrul termenului de acceptare, cerere de prelungire și nici refuz de plată, documentele se vor considera acceptate tacit și se va proceda la decontarea documentelor”. Așadar, regula de bază este aceea că decontarea se face ca urmare a prezumției de acceptare prin expirarea termenului. De la această regulă, face excepție decontarea care are loc potrivit pct. 104 din norme: „Dacă produsele cuprinse în factură au fost primite și verificate în totalitate și plătitorul este în situația să accepte plata cu cel puțin 2 zile lucrătoare înainte de expirarea termenului de acceptare, acesta este obligat să accepte expres plata, fără a aștepta expirarea termenului stabilit. Aceste prevederi nu se aplică în cazul documentelor al căror termen de acceptare este de cel mult 3 zile”. N.M. nr. 2/1980 (pct. 105) stabilesc regula potrivit căreia dispozițiile de încasare avizate plătitorului se decontează în ziua următoare expirării termenului de acceptare, în situația în care decontarea se face în baza prezumției de acceptare (acceptare tacită). În situații deosebite se poate aproba de către bancă decontarea dispozițiilor de încasare și în ziua expirării termenului de acceptare, după terminarea zilei operative. „Pentru accelerarea intrării sumelor de valori peste 50 000 lei în conturile furnizorilor — prevede pct. 106 din norme —, aceștia pot cere, menționînd expres pe dispoziția de încasare, sau plată cu factură, ca virarea sumelor respective să se facă prin telex sau telegrafic. Documentele (de încasare sau plată), de la 500 000 lei în sus, privind livrările de mărfuri, executări de lucrări și prestări de servicii, achitate de plătitori, se vor transmite obligatoriu prin telex către beneficiarii titulari de cont la alte unități bancare, dacă acestea sînt dotate cu telex, iar în caz contrar telegrafic”.

Incapacitate de plată

Intreprinderile, în realizarea planului propriu de producție, au nevoie permanent de disponibilități bănești în cont, care se realizează pe două căi principale: încasări din vânzarea mărfurilor vândute și livrate și, pînă la realizarea acestor încasări, din credite acordate de bancă. Cum aceste credite sînt plafonate la nivel planificat prin bugetul de venituri și cheltuieli, orice întîrzieri în încasarea mărfii livrate, ori a lucrărilor sau serviciilor prestate duc la imposibilitatea efectuării plăților scadente, situație care în limbaj curent este denumită blocarea contului. Incapacitatea de plată provoacă consecințe economice negative nu numai titularilor de cont, ci și întreprinderilor cu care sînt în raporturi contractuale. Ca urmare, Legea nr. 9/1972 prevede o serie de măsuri ce se impun a fi luate în asemenea situații. În primul rînd, întreprinderile furnizoare sînt în drept — potrivit art. 159 (1) din legea citată — să pretindă beneficiarilor care întîrzie în mod repetat plata să le asigure anticipat sumele necesare efectuării plăților, promovînd în acest scop modalitatea de plată prin acreditiv, prin scrisoare de garanție bancară etc. Art. 159 (2) prevede, în continuare că „în cazul în care beneficiarii nu asigură anticipat sumele necesare plăților, furnizorii pot suspenda livrările de produse, executările de lucrări sau prestațiile de servicii, încuștințînd cu 30 de zile înainte de aplicarea acestei măsuri unitatea beneficiară și organul său ierarhic superior”. Pentru a se trece la forma de decontare prin asigurarea anticipată a necesarului bănesc, N.M. nr. 2/1980 (pct. 21) prevăd obligația unităților bancare ca la cererea furnizorilor să dea relații cu privire la situația economico-financiară a unor beneficiari: volumul plăților restante al acestora, perspective de lichidare etc. În situația în care întreprinderile au beneficiat de credite și se mențin totuși în incapacitate de plată pe o perioadă de peste 60 de zile, potrivit art. 67 (1) din L. nr. 9/1972, băncile finanțatoare sînt obligate să instituie controlul prealabil asupra plăților întreprinderii, cu dreptul de a refuza efectuarea acestor plăți care încalcă normele privind gospodărirea judicioasă a mijloacelor circulante, disciplina de plan și financiară; de asemenea, băncile vor introduce instrumente de decontare condiționate de existența prealabilă a disponibilului de plată, arătate mai sus. Dacă întreprinderea titulară a contului curent a epuizat disponibilul și creditele acordate, plățile viitoare se fac în limita încasărilor, în următoarea ordine prevăzută de art. 160 (3) din L. nr. 9/1972: „a) plățile pentru retribuții și alte plăți asimilate; b) plățile către buget, plățile din fondul pentru acțiuni sociale, vărsămintele pentru finanțarea investițiilor și plățile pentru prime de asigurare; c) plățile pentru livrări de mărfuri, executări de lucrări și prestări de servicii; d) rambursarea creditelor bancare scadente; e) alte plăți”. Din textul citat reiese că ordinea de preferință a plăților rezultate din raporturi contractuale este de-abia a treia în rang, motiv care pledează ca întreprinderile furnizoare să ia măsurile corespunzătoare de asigurare a încasării prețurilor, în cazurile în care unii beneficiari nu efectuează plățile la timp, în

mod repetat. Evident, la aceste măsuri trebuie să se apeleze numai în situații bine verificate, cunoscînd că în majoritatea covârșitoare întreprinderile de stat își execută obligațiile asumate. Încrederea reciprocă este, în cele din urmă o latură a spiritului de colaborare care trebuie să domine relațiile dintre întreprinderile socialiste.

Al. D.

Industria mică

Retribuirea muncii la domiciliu

Art. 41 din Legea nr. 2/1980 prevede că retribuirea persoanelor care prestează muncă la domiciliu se stabilește pe bază de acord, fără a face alte precizări cu privire la o anumită variantă a acestei forme de retribuire. Dat fiind însă, specificul acestei activități și a modului ei de organizare — de regulă la domiciliul fiecărui prestator — este sigur că legea nu a avut în vedere — și nici nu putea să aibă — o altă formă de retribuire decît acordul direct individual. Cuantumul retribuției convenite rezultă, deci, din înmulțirea tarifului pe unitatea de produs sau pe lucrare cu numărul produselor sau al lucrărilor realizate. Așadar, retribuirea este direct proporțională cu cantitatea de produse, lucrări sau alte unități fizice executate. În cazul cînd activitatea organizată prin muncă la domiciliu are caracter industrial, retribuirea va fi direct condiționată de numărul de bucăți, de metri sau tone executate, iar în construcții în raport cu cantitatea de lucrări specifice realizate (dale, pavele, borduri, plăci etc.). În principiu, deci, retribuirea se stabilește, potrivit art. 41 din Legea nr. 2/1980 coroborat cu art. 12 și art. 40, alin. 1 din Legea nr. 57/1974, în funcție de gradul de realizare a normelor de muncă.

Normele de muncă pe baza cărora se stabilește cuantumul retribuției pentru persoanele care execută produse sau lucrări prin munca la domiciliu sînt, de regulă, aceleași care se aplică în incinta unității pentru produse sau lucrări similare.

În situația în care prin munca la domiciliu se realizează produse, lucrări sau prestări servicii, altele decît cele care se execută în incinta unității, normele de muncă pentru acestea vor fi stabilite pe baza metodologiei de normare în vigoare în funcție de condițiile concrete de realizare a lor și de gradul de înzestrare tehnică.

La elaborarea acestor norme de muncă se va avea în vedere, ca dealtfel la elaborarea tuturor normelor de muncă, cantitatea de muncă reală, necesară executării lucrărilor sau operațiilor, stabilite pe baza unor procese tehnologice și de muncă rațional organizate.

Verificarea nivelului normelor de muncă pentru produsele care se execută la domiciliu se face prin atelierele unității în care se efectuează aceleași lucrări sau produse, ori altele asemănătoare. Dacă astfel de lucrări sau produse nu se execută în mod curent în atelierele unității, pentru verificarea nivelului normelor de muncă se vor organiza nuclee (colective) pentru executarea unor

asemenea lucrări în atelierelor ei. La cooperativele meșteșugărești, în cazul cînd nu este posibil sau economic, să se înființeze astfel de nuclee, executarea prin muncă la domiciliu a produselor sau lucrărilor respective, se va face numai după ce se obține aprobarea uniunii respective care va aviza totodată, și respectivele norme de muncă și va urmări aplicarea lor. În cazul în care cooperativa execută, totuși, asemenea produse sau lucrări prin muncă la domiciliu, fără ca să fi cerut și obținut aprobarea uniunii pentru utilizarea normelor de muncă respective, persoanele vinovate vor răspunde disciplinar și material (dacă în acest fel a fost prejudiciat patrimoniul unității). În cazul în care, potrivit legii, sumele încasate în plus de persoanele cu munca la domiciliu prin utilizarea unor norme de muncă neaprobate de uniune, nu mai pot fi recuperate de la cei ce le-au încasat, ele vor fi recuperate de la beneficiari.

Retribuirea persoanelor care prestează munca la domiciliu se face pe baza tarifelor în acord, în raport cu normele de muncă și cu rețelele tarifare care se utilizează în unitățile respective, corespunzător categoriei de încadrare a lucrărilor și treptei de retribuire cu care acestea sînt tarifate.

Tarifele în acord vor fi cele practicate în atelierelor unității. Ele se vor afișa la punctele de predare-primire ale lucrului la domiciliu.

Plata lucrărilor executate la domiciliul persoanelor încadrate cu contract de muncă în unitățile de stat se face fie la predarea lucrărilor conform programării afișate la punctele de predare-primire, fie la datele stabilite pentru întregul personal al unității. În cooperarea meșteșugărească plata lucrărilor executate de către cooperatori cu munca la domiciliu și a celor încadrați cu contract de muncă se face numai la datele stabilite pentru întregul personal al unității.

Pentru persoanele care lucrează la domiciliu pe baza unei convenții civile — fie în unitățile de stat, fie în cooperativele meșteșugărești — plata lucrărilor executate se face după primirea și recepția acestora, de către persoane stabilite în acest scop de conducerea unității, conform programării ce trebuie afișată.

Plata retribuțiilor personalului care prestează munca la domiciliu se face în unitățile de stat în limita fondului de retribuire a muncii aprobat prin planul național unic al Consiliului popular județean sau al municipiului București.

Fondul de retribuire și numărul de personal plătit din acest fond, precum și producția realizată, trebuie raportate de către unitate prin dările de seamă statistice, conform metodologiei elaborate de Direcția Centrală de Statistică.

În conformitate cu art. 40 din Legea nr. 2/1980, prevederile art. 86 din Codul muncii privind retribuirea personalului în cazul întreruperii procesului de producție din motive tehnice sau din alte motive, nu sînt aplicabile persoanelor cu contract de muncă privind prestarea muncii la domiciliu.

Unitățile socialiste de stat și cooperativele meșteșugărești care organizează munca la domiciliu sînt obligate să asigure de lucru, cel puțin la nivelul retribuției tarifare

de încadrare, membrilor cooperatori și respectiv persoanelor care prestează munca la domiciliu pe baza unui contract de muncă. Față de persoanele cu care au încheiat convenții civile pentru executarea de produse sau lucrări la domiciliu, unitățile nu sînt obligate de a le asigura lucrări în mod continuu. În acest scop, conducerea unității trebuie să urmărească să se încheie convenții civile pentru executarea de produse și lucrări numai în cazurile în care acestea nu pot fi realizate în atelierelor proprii și de persoanele cu muncă la domiciliu, încadrate cu contract de muncă.

J. COSTIN

Recuperarea sumelor încasate fără drept de persoanele cu muncă la domiciliu

Raporturile juridice de muncă între unitățile socialiste și persoanele care prestează munca la domiciliu sînt supuse unui regim juridic diferențiat, în funcție de natura convenției ce a intervenit între părți. Într-adevăr, potrivit prevederilor art. 37 din Legea nr. 2/1980, munca la domiciliu poate fi prestată pe baza unei convenții civile pentru executarea de produse și lucrări, și pe baza unui contract de muncă (pe durată determinată sau nedeterminată).

Convenția pentru executarea de produse și lucrări prin muncă la domiciliu nefiind un contract de muncă, este supusă în principal dispozițiilor Codului civil, în timp ce contractul de muncă pe durată determinată sau nedeterminată urmează regulile legislației muncii. Practica noastră în această materie este constantă și îndelungă în acest sens, fiind în concordanță deplină cu literatura juridică de specialitate, principiu care a fost cristalizat — în mod succint — și în prevederile art. 37 din Legea nr. 2/1980.

Prin consecință și obligația de restituire este supusă unui regim juridic deosebit.

● Obligația de restituire a sumelor încasate necuvenit (respectiv a retribuției) de persoanele ce prestează munca la domiciliu, pe bază de convenție este reglementată, în principal, de prevederile art. 992 și art. 1092 din Codul civil. Caracteristic obligației civile de restituire este faptul că are de obiect nu numai suma primită, ci și dobînda legală, iar valorificarea dreptului unității se face pe calea unei acțiuni civile, supusă regulilor Codului de procedură civilă, prescripția fiind reglementată de prevederile Decretului nr. 167/1958, cu modificările ulterioare. Practic, aceasta înseamnă că persoana trebuie să restituie nu numai sumele încasate necuvenit, ci și dobînda legală pe timpul cît a deținut aceste sume; unitatea trebuie să facă acțiune cu pretenții la judecătoria în a cărei rază de activitate se află domiciliul debitorului pîrît; se plătesc taxele legale, iar dreptul la acțiune se prescrie în termen de 3 ani de la data cînd se naște acest drept, adică de la data plății necuvenite. În cazul unor plăți repetate, fiecare este supusă unui termen de

prescripție propriu, dreptul la acțiune stingându-se în timp, în raport de data fiecărei plăți. De asemenea, prescripția este supusă cauzelor de suspendare și de întrerupere prevăzute de Decretul nr. 167/1958, fiind admisă și repunerea în termen.

● Obligația de restituire a sumelor încasate în mod necuvenit de persoanele ce prestează muncă la domiciliu pe bază de contracte de muncă este reglementată de prevederile Codului muncii. Obligația de restituire reglementată de Codul muncii are un pronunțat caracter de protecție, în raport cu obligația civilă de restituire. Astfel :

— persoana debitoare nu datorează dobînda, ci numai sumele primite efectiv ;

— obligarea la restituirea sumelor încasate fără drept se face prin decizie de imputare, deci debitorul nu suportă și taxele de timbru ;

— obligația de restituire include numai sumele plătite necuvenit în perioada de un an de la data primirii lor ; termenul de 1 an fiind considerat de decădere, nu este deci susceptibil de întrerupere și suspendare. Termenul de un an curge separat pentru fiecare sumă, în cazul cînd au avut loc plăți repetate.

● Așa cum am arătat, prestarea muncii poate avea loc în două modalități, alegerea lor nefiind lăsată la dispoziția unității, fiind obligatorie respectarea criteriilor prevăzute de lege. Se impune a analiza efectele produse asupra obligației de restituire în cazurile nerespectării criteriilor stabilite de lege. Astfel, dacă s-a încheiat o convenție civilă pentru executarea de produse sau lucrări, corespunzătoare unui volum de activitate care ar necesita o muncă continuă pe o perioadă mai mare de trei luni, se înțelege că, de fapt, a intervenit un contract de muncă, astfel încît convenția inițială va fi considerată nulă, fiind încheiată împotriva legii și, prin consecință obligația de restituire va fi supusă regimului instituit de Codul muncii.

În cazul în care inițial s-a încheiat un contract de muncă, cu toate că produsele și lucrările realizate au necesitat o activitate pe un interval de timp mai mic de trei luni, va însemna că respectivul contract de muncă este lovit de nulitate, chiar de la data încheierii și deci, pe cale de consecință obligația de restituire va urma calea dreptului comun.

dr. C. JORNESCU

Răspunderea administrativă a persoanelor care prestează muncă la domiciliu

Răspunderea administrativă (contravențională) nu este condiționată de calitatea de persoană încadrată în muncă. Drept urmare, pentru angrenarea acesteia este indiferent dacă persoana în cauză — autorul contravenției — are calitatea de titular al unui contract de muncă sau a unei convenții civile.

Art. 43 din Legea nr. 2/1980 prevede că persoanele care prestează muncă la domiciliu răspund... administrativ... de păstrarea în bune condiții a materiilor prime și a mate-

rialelor încredințate de unitate, de folosirea lor conform tehnologiilor stabilite și exclusiv pentru executarea convenției sau contractului de muncă. Așa cum am mai învederat, textul citat nu limitează, nu circumscrie cîmpul de aplicare a altor prevederi legale prin care se stabilește răspunderea acestor persoane, menirea sa fiind tocmai aceea de a include printre faptele ce pot genera unele răspunderi — în funcție de natura faptelor — și pe cele legate de activitatea depusă la domiciliu, precum și de a sublinia odată în plus, responsabilitățile acestor persoane. Întrucît textul se referă la păstrarea și utilizarea materialelor și materiilor prime potrivit destinației cu care au fost încredințate de unitate celor ce prestează muncă la domiciliu, ne vom referi în primul rînd la contravențiile legate de aceste activități.

Potrivit art. 4 alin. final din Legea nr. 2/1980, în cadrul industriei mici se asigură colectarea și punerea în valoare a materiilor prime și materialelor re folosibile, precum și a unor substanțe reziduale. Prin consecință, o parte deosebit de importantă din bunurile predate spre prelucrare la domiciliu fac parte din categoria materialelor re folosibile și a substanțelor reziduale, astfel încît eventualele contravenții în legătură cu păstrarea și folosirea respectivelor bunuri sînt prevăzute și sancționate prin acte normative cu incidență specifică acestor domenii.

Sînt considerate contravenții în baza art. 50 din Decretul Consiliului de Stat nr. 465/1979 (B. Of. nr. 1 din 3 ianuarie 1980) următoarele fapte : încălcarea obligațiilor privind sortarea, pregătirea și depozitarea resurselor materiale recuperabile, conform standardelor de stat și normelor tehnice ; neexecutarea sarcinilor de recondiționare, predare a pieselor sau materialelor recuperabile provenite din casării ; distrugerea sau degradarea resurselor materiale recuperabile, în afara cazurilor prevăzute de lege. Contravențiile menționate mai sus se sancționează cu amendă de la 3000—7000 lei.

Legea nr. 7/1977 prin art. 81 stabilește și sancționează, de asemenea, unele contravenții susceptibile a fi comise și de persoanele cu muncă la domiciliu. Acestea sînt : livrarea de produse respinse sau sustrase controlului tehnic de calitate, sancționată cu amendă de la 3000 lei la 6000 lei ; neasigurarea condițiilor pentru menținerea integrității și calității produselor (cu amendă de la 1000 la 3000 lei) ; livrarea de produse fără aplicarea pe ambalaj, în condițiile legii, a datei de fabricație și a duratei de utilizare (amendă de la 500 la 1000 lei).

Potrivit art. 2—5 din H.C.M. nr. 2494/1963 constituie contravenții și se sancționează cu amendă de la 500 la 1000 lei neîndeplinirea măsurilor de protecție a muncii pentru exploatarea fără pericole a lămpilor de benzină ; cu amendă de la 300 la 800 lei neutilizarea dispozitivelor de protecție la organele de mașini în mișcare ; cu amendă de la 200 la 500 lei, nerespectarea normelor de protecție a muncii privind efectuarea operațiilor de încărcare și descărcare a materialelor și produselor de orice fel ; cu amendă de la 100 la 300 lei, folosirea de scule care nu corespund normelor de protecție a muncii, folosirea necorespunzătoare a utilajelor, sculelor, dispozitivelor, precum și solicitarea acestora, în procesele tehnologice, peste limita de rezistență admisă.

Am evidențiat unele din contravențiile susceptibile a fi mai frecvent săvârșite de persoanele cu muncă la domiciliu. Oricâte ori o persoană ce prestează muncă la domiciliu săvârșește fapte considerate de lege drept contravenții își angajează răspunderea sa materială.

Dacă o persoană săvârșește mai multe contravenții sancționate cu amendă, sancțiunea se aplică pentru fiecare contravenție în parte. Când contravențiile au fost constatate prin același proces-verbal, amenzile totalizate nu pot depăși dublul maximului de amendă prevăzută pentru contravenția cea mai gravă.

Aplicarea sancțiunii se prescrie în termen de 3 luni de la data săvârșirii faptei.

În cazul în care contravenientul achită pe loc agentului constator jumătate din minimumul amenzii, nu se mai încheie proces-verbal dacă nu s-au cauzat pagube. De aceeași reducere beneficiază și contravenientii care o achită în 48 de ore.

Împotriva procesului verbal de constatare a contravenției se poate face plîngere în termen de 15 zile de la data comunicării acestuia. Plîngerea suspendă executarea.

J. COSTINESCU

Întrebări și răspunsuri

● **ICHIM GETA** — Iași se interesează dacă unitatea beneficiară care reclamă lipsa unor produse la destinație este sau nu obligată să prezinte delegatului furnizorului sigiliile acestuia spre a se dovedi violarea mijlocului de transport. Este interesată a ști, de asemenea, care unitate (furnizor sau beneficiar) este abilitată a formula acțiune împotriva cărașului. Păstrarea și prezentarea probelor (sigiliilor) de către beneficiar nu reprezintă o obligație legală a acestuia. Destinatarul este însă obligat a proceda — împreună cu prepusul cărașului — la verificările prevăzute în art. 35 din Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959 (și anume cîntărirea mărfurilor, verificarea sigiliilor, a semnelor sau a marcajelor, a mijlocului de transport, precum și a coletelor) și în cazul în care constată diferențe de greutate, urme de violare, avarii sau pierderi trebuie să ceară șeful unității de transport sau înlocuitorului acestuia să procedeze potrivit prevederilor art. 36 din același act normativ. Desigur că, păstrarea și prezentarea sigiliilor poate constitui o probă admisibilă în cadrul litigiului arbitral. Dreptul la acțiune împotriva cărașului aparține furnizorului expeditor pînă în momentul primirii scrisorii de trăsură de către destinatar de la căraș. Din acest moment, destinatarul devine participant la contractul de transport și poate acționa cărașul pentru daune.

● **MABALOIU GHIȚĂ** — București, întreabă dacă persoanele care depășesc venitul lunar de 1500 lei sînt obligate a plăti diferența de chi-

rie prevăzută de art. 35 din Legea nr. 5/1973 (modificată și completată în 1980) din luna respectivă sau beneficiază de o perioadă de 3 ani în care cuantumul chiriei rămîne nemedificat, astfel cum se menționează în alin. 2 a art. 35 din citata lege. Excepțiile prevăzute de alin. 2 sînt de strictă interpretare și nu sînt aplicabile altor categorii de chiriași decît celor indicați limitativ de text.

● **ICONARU DOBRE** — contabil șef, Cooperativa de consum Făurei jud. Brăila, se interesează dacă termenul de prescripție de 3 ani prevăzut de Decretul nr. 167/1958 este aplicabil și debitelor restante provenite din vînzarea de mărfuri în rate. Răspunsul este afirmativ cu condiția ca prejudiciul unității socialiste să nu fi fost pricinuit printr-o faptă ilicită (de pildă indicarea unor domiciliu fictive, declarații false etc.).

● **CEPREAGĂ I. AUREL**, se interesează dacă chiria lunară fixată în funcție de elementele prevăzute în Legea nr. 5/1973 (venit lunar, membri de familie) se poate modifica ori de cîte ori se produc unele schimbări în sinul familiei ori a venitului. Răspunsul este afirmativ. Chiria se recalculează (în plus sau în minus față de cuantumul existent) ori de cîte ori apar modificări în elementele pe baza cărora a fost calculată.

● **MIHALACHE FLOREA și STINGĂ FLOREA** — com. Crîngeni, jud. Teleorman, vor a ști în sarcina căror persoane se stabilește răspunderea penală în cazul în care la o cooperativă

de credit s-au prezentat cereri false de împrumut pe numele unor persoane fictive. Organele de urmărire penală sînt singurele abilitate în legislația noastră a întocmi rechizitoriul și a pune sub inculpare persoanele care au comis infracțiunile. Ca atare, revista noastră nu poate da lămuriri în această chestiune cu atît mai mult cît cît dosarul penal nu este cunoscut. Vă arătăm însă că în Codul penal este prevăzută alături de infracțiunea de delapidare și aceea de neglijență în serviciu.

● **ASOCIAȚIA DE LOCATARI** bloc 9 S 14, aleea Valea Prahovei, nr. 5, sector 6, București. În conformitate cu prevederile art. 3 din Statutul asociației locatarilor aprobat prin Decretul Consiliului de Stat nr. 387/1977, sînt de drept membri ai asociației: titularii contractelor de închiriere, proprietarii de apartamente care locuiesc în ele (în caz de proprietate comună, unul dintre coproprietari) și persoanele juridice care își au sediul sau desfășoară activități în suprafețele locative deținute în clădirea în care sînt și locuințe. Din scrisoarea dv. rezultă că întregul bloc este proprietate de stat, caz în care membrii ai asociației sînt numai titularii contractelor de închiriere (cel ce au semnat contractul) nu și membrii lor de familie, precum și persoanele juridice ce dețin suprafețe locative (unități socialiste organizații obștești) ce dețin spații în blocul dv. Pentru constituirea valabilă a adunării generale este necesară prezența a cel puțin jumătate plus unu din totalul membrilor asociației arătați mai sus. La ședința adunării generale pot lua parte mai mulți delegați ai consiliului popular care însă nu au drept de vot.

oferte
DE PRODUSE
DIN STOC

capacitati de producție produse noi

**FABRICA DE PIESE AUTO ȘI PRO-
DUSE METALICE PITEȘTI**
Str. N. Bălcescu nr. 165

- Bare Al 19×19 kg 570
- Bare Al Ø 22 kg 121
- Țeavă Al 20×20×2 kg 18
- Țeavă Al Ø 14×3 kg 20
- Combinezioane doc buc. 3
- Candelabru cu 5 brațe buc. 1
- Förtun Ø 63×500 ml 15
- Ghete piele per 142
- Manometre Ø 100/0-16 buc. 11
- Motor electric 45×3000 2N buc. 1
- Pantaloni vătuiți buc. 23°
- Pantaloni prototip Arabis buc. 2
- iPetre polizor 500×50×50 buc. 3
- Plăcuțe aparat duritate buc. 3
- Sticle de nivel buc. 30
- Sezlong buc. 2
- Broaște uși tip II buc. 83
- Balamale uși buc. 290
- Balama pafta buc. 600
- Bandă laminată 30×4 kg. 6229
- Nituri 8×14 kg 429
- Oțel tras Ø 7 kg 6160
- Oțel lat 70×10 kg 2900
- Piulițe M 36 kg. 509

**CONSILIUL POPULAR JUDEȚEAN
NEAMȚ DIRECȚIA DE DRUMURI
ȘI PODURI**

Str. Arcului, nr. 6, Piatra Neamț
Telefon 1.42.85; 1.22.95

- Piese de schimb pentru tractor S. 80—
100 — 100 M.
- Ante cameră buc. 17
 - Arc buc. 2
 - Ax pinion distribuitor buc. 2
 - Ax pompă ulei buc. 2
 - Ax cuplare buc. 1
 - Axul rolei buc. 6
 - Axul rolei superioare buc. 10
 - Axul rolei conducătoare buc. 2
 - Ax zală șenilă buc. 2
 - Ax coroană trolu S. 80 buc. 4
 - Ax cuplare pinion dr. stg. trolu
buc. 1

- Ax tobă trolu buc. 2
- Bolț piston motor buc. 12
- Bolț scurt buc. 1
- Bușcă lagăr motorăș buc. 2
- Bușcă bielă buc. 32
- Bușcă C. N. buc. 5
- Bușcă canelată buc. 2
- Bușcă interioară buc. 11
- Bușcă role buc. 23
- Bușcă rolă superioară buc. 8
- Bușcă zală buc. 10
- Bușcă bronz diferite buc. 28
- Camă buc. 6
- Casetă disc pornire buc. 2
- Carcasă rulment (corp maeu) buc. 1
- Capac rolă buc. 1
- Clichet dr. buc. 1
- Clichet stg. buc. 1
- Corp rulment buc. 1
- Coroană reductor buc. 6
- Coroană dințată cu rotire buc. 1
- Con oprire buc. 8
- Con axă planetară buc. 1
- Contragreutate buc. 4
- Corp buc. 2
- Cruce ambreaj asamblat buc. 3
- Culbutori supapă buc. 8
- Disc presiune ambreaj buc. 4
- Disc anterior buc. 5
- Element buc. 1
- Element pompă injecție buc. 30
- Fixator buc. 2
- Flansă cu pinion buc. 1
- Flanșe buc. 1
- Fur.ă buc. 1
- Ghid supapă motorăș buc. 4
- Ghid supapă S.80-100 buc. 6
- Împingătorul mufei buc. 1
- Inel cămăși cilindru buc. 100
- Inel etanșare buc. 21
- Inel presiune buc. 2
- Pahar decantor buc. 10
- Pinion pompă ulei buc. 2
- Pinion reglare buc. 1
- Pinion melc cuplare buc. 1
- Pinion conducător buc. 1
- Pinion intermediar buc. 1
- Pinion antrenare buc. 1
- Pinion conic buc. 1
- Pinion buc. 8
- Pinion ax came buc. 1

- Pinion dublu buc. 3
- Pirghie dublă buc. 2
- Placă șenilă buc. 21
- Pulverizator asamblat buc. 60
- Pulverizator buc. 12
- Rolă superioară buc. 4
- Rolă dublă buc. 1
- Suport rolă buc. 1
- Susținător locaș. buc. 2

ELECTROCERAMICA — TURDA
Str. Bihorului nr. 19
Telefon: 11401 — Telex 01 031 714

- Țevi inox W 4301 12×0,5 ml —
kg. 1900
- Idem 22×1 ml. — kg 10400
- Idem 32×1 ml. — kg. 14200

**INTREPRINDEDEA DE MORĂRIT
ȘI PANIFICAȚIE PRODUSE
FĂINOASE CLUJ-NAPOCA**
Calea Baciului nr. 2-4 telefon 951/36738

- Țeavă construcții izolată de Ø 325
ml. 297

**CENTRUL DE CERCETARE
ȘTIINȚIFICĂ ȘI INGINERIE
TEHNOLOGICĂ PENTRU AUTO-
TURISME — PITEȘTI OFERĂ
CONTRA COST :**

- Conducte Ø 168×6,35 ml. 1600
- Idem Ø 273×7,09 ml 3200
- Idem Ø 141,3×6,55 ml. 4800
- Idem Ø 114,3×6,55 ml. 3200
- Idem Ø 219,1×6,35 ml. 1600

Livrarea se face în tranșoane între
20—30 ml.